

Ольга Олегівна Дронова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
вул. Генерала Батюка, 19, м. Слов'янськ, Україна

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

У статті розглядаються можливості, напрямки та педагогічні умови залучення мистецтва народних художніх промислів України до педагогічного процесу національного виховання дітей 5–6 років в дошкільному навчальному закладі. Представлено робочу концепцію, висвітлено складові національного виховання, розкрито зміст навчальної програми та викладено зміст педагогічної технології.

Ключові слова: національне виховання, засоби, народні художні промисли, дошкільники, програма, педагогічна технологія.

Для кожної людини формування власного національного образу світу є шляхом до самопізнання, відчуття і розуміння рідного, високої морально-етнічної системи цінностей, культури. Він стає своєрідним ключем до розуміння національного образу світу інших народів. Коли людина не розуміє сама себе, вона не здатна зрозуміти інший народ.

Гуманістична модель освіти актуалізує розробку педагогічних умов для забезпечення гармонійного розвитку особистості, виховання дитини як людини світу і громадянина України на емоційному, духовному та соціально-дієвому рівнях. Проблема національно-патріотичного виховання є актуальною для досліджень в галузі дошкільної освіти. Науковці і практики вивчають шляхи, напрямки, педагогічні засоби, форми та методи ефективної, дієвої реалізації змісту національно-патріотичного, громадянського виховання дітей дошкільного віку, визначеного державними документами та програмами дошкільної освіти [5;6;7]. «Уся складність виховання патріотизму пов'язана не з набуттям знання про нього (воно не є складним для засвоєння), а з наданням йому відповідного сенсу через *емоційне переживання*», – відмічає І. Бех [1, с.3]. У цьому контексті освіти і виховання маленьких українців особливої ролі набуває національна культура. Як носій та зберігач цінностей народу, вона у своїх складових елементах (мова, побут, ремесла, мистецтво тощо) відображає його традиції, вдачу, звичаї, образ життя поколінь і є визнаним педагогічним засобом національно-патріотичного виховання на всіх етапах зростання особистості (Л. Артемова, І. Бех, А. Богуш, О. Бондаревська, П. Вербицька, Г. Беленька, М. Каган, Н. Лисенко, О. Сухомлинська, Г. Шевченко та ін.).

Вчені доводять, що звернення у педагогічному процесі до історичної пам'яті народу, його культурних цінностей дозволяє формувати у дітей уявлення про життя нації, моральні норми, розвивати культуру чуттєвого сприймання, художнього переживання, досвід поведінки, творчі здібності

За педагогічною спадщиною С. Русової «національне виховання обов'язково мусить дати дітям (усім дітям усіх верств) усі ті прийма...

викликати усі ті емоції, які підносять красу, ціну, вартість життя, зміцнюють любов і прихильність до людей – творців мистецтва, примушують шукати чогось прекрасного поза межами свого буденного егоїстичного животіння... ...Діти зрозуміють людське серце через мистецтво і через увагу до усього людського, що виявляється навкруги них» [8, с.148].

Вчені відмічають, що існує національний погляд на світ, національно-художня логіка, склад мислення, тобто певна «система координат», за допомогою якої певний народ охоплює світ. Народне мистецтво та його унікальна форма – народні художні промисли та ремесла є елементом культури українського народу, її живильним джерелом, знаком, символом та носієм ментальності. Водночас воно є важливою частиною життя нації і поліфункціональне у соціумі (З. Батюк, Г. Гачев, В. Кафарський, Г. Лозко, К. Матейко, В. Миронов, О. Найден, В. Наулко, В. Сухарев, та ін.).

У практиці національного виховання дітей в дошкільних навчальних закладах наявна суперечність між потенціалом народного мистецтва як носія української ментальності і недостатньою науково-методичною базою для використання його як педагогічного засобу формування національного типу особистості. На нашу думку, у педагогічних технологіях важливим є розкриття того, що наш народ, як і інші, здавна виховував своїх дітей рідною мовою, засобами міфології, мистецтва, національних традицій, звичаїв та обрядів. Залучення дітей до джерел народного мистецтва, за певних педагогічних умов, сприятиме всебічному розвитку національного типу особистості, створюватиме необхідне духовне підґрунтя для опанування нею вершинних здобутків культури і забезпечить становлення першооснов національної свідомості [3;4].

Культуровідповідний тип освіти орієнтує науку і практику на відкриття нових аспектів цінностей культури у виховному процесі: ціннісні засади особистісно-орієнтованого виховання (І. Бех), моделювання виховної системи як середовища виховання особистості (Є. Степанов), виховання особистості у середовищі, сповненому «подій»

(В. Слободчиков), виховання особистості в художньо-творчому середовищі (О. Батухтіна, Н. Гавриш, О. Дронова, Т. Побережнікова, Р. Чумічева та ін.).

Кожна територія, де живе народ, має свої природні особливості, які впливають на формування національного характеру, визначають культуру, обличчя народу (національний тип особистості). «Тіло землі зумовлює характерний вид праці і образ світу» (Г. Гачев) [2]. На Україні родовища глини визначили розвиток гончарства майже на всій території, лісові урочища Карпат сприяли розвитку деревообробної промисловості, підґрунтям якої були народні ремесла. Саме глибинні засади українських культурних традицій утримали народ на рівні високої духовності і надавали йому сили в найважчих випробуваннях.

Ідея виховання національної самосвідомості на емоційному підґрунті (природа рідного краю, славетна історія пращурів, побутові ремесла, народна лірика, міфологія) закладена в український народній педагогіці (Б. Грінченко, В. Кузь, П. Куліш, Н. Лисенко, О. Макаренко, Н. Сивачук, В. Скуратівський, М. Стельмахович та ін.) Питання формування громадянина своєї країни засобами її історії та культури розглядали С. Русова, О. Дорошенко, Н. Селезінкова, І. Негребецький. У задумі С. Русової, український дитячий садок «має бути весь пройнятий національним духом нашого народу, має закладатися так, як колись закладалася наша національна школа в XVI ст., на цілком демократичному ґрунті, цей ґрунт – праця, невпинна праця, яку, не покладаючи рук, робить наш народ, споконвіку годуючи своїм хлібом і близьких сусідів, і далекі сучасні народи», «друга риса, яка відрізняє наш народ, то його естетична творчість, – вона на протязі віків виявлялася і в творах словесних, і в пісні, і в орнаменті, і в будівництві. Це таких фактор, який має впливати на розвиток наших дітей, щоб найкраще викликати і у них творчі сили в цьому ж напрямкові» [7, с.177; 7, с. 178].

Метою статті є висвітлення педагогічної технології залучення народних художніх промислів України для реалізації завдань національного виховання дітей 5–6 років в дошкільному навчальному закладі.

В українській ментальності такі властивості людської душі, як інтровертність та індивідуалізм, демократизм і волелюбність, емоційність та чуттєвість нерозривно взаємопов'язані так, що переплітаючись та непомітно переходячи одна в одну, витворюють той унікальний ледь вловимий феномен, який можна назвати «духом українства», «українським типом особистості» (В. Кафарський, Б. Савчук).

Народне образотворче і декоративне мистецтво нерозривно поєднане з магічно-обрядовою і господарською діяльністю людей, містить духовні і матеріальні ознаки які характеризують особливості нації, локальні відміни етнічних груп. Воно розвивалося як творчість селян і мешканців передмість у вільний від хліборобства час (вишивка, розпис, писанкарство, гончарство, килимарство,

лозоплетіння та ін.). Народні художні промисли – одна з форм народної творчості (виготовлення виробів декоративно-прикладного мистецтва). Кераміка Опішні – народний художній промисел, започаткований у XIX ст. у с.Опішне Полтавської області. Яворівська іграшка – народний художній промисел з центром у м. Яворів Львівської області. Косовська кераміка – народний художній промисел, що на Івано-Франківщині (м.Косів). Решетилівська вишивка – народний художній промисел з центром у с. Решетилівка Полтавської області, (с. Клембівка, що на Вінниччині). Петриківський розпис – народний художній промисел, який спеціалізується на виготовленні декоративних предметів: шкатулки, тарелі, іграшки, скриньки, писанки та ін.. Кролевецьке ткацтво – народний художній промисел з центром у м. Кролевець Сумської області та інші. Особливістю педагогічної технології національного виховання на цьому матеріалі є розкриття дитині самотнього світосприймання українців, їхнього глибокого і оригінального розуміння естетичного, прагнення і уміння жити за законами краси.

Показниками у характеристиках національного типу особистості дошкільника визначено: уявлення про національні ознаки у зовнішності, одязі людей, мистецтві (книжкова ілюстрація, вірші, казки, національні художньо-хатні ремесла), національних властивостях (почуття гумору, гостинність, доброзичливість, працьовитість), художньому світобаченні (шанування краси природи), орнаменті, цінностях національної культури; емоційно-ціннісне ставлення до народного мистецтва, предметів народних художніх промислів та ремесел, якостей особистості (культ землі, природи, хліба; шанування Матері, родини; козацька вдача, дух лицарства, щиросердність, майстерність; характер поведінки дітей в багатонаціональній спільноті однолітків, повага до іншої культури, потреба у самопрезентації («Я – українець!»), відчуття комфорту у просторі «духу українства», здатність підтримувати цей «дух» власною художньою творчістю.

Складовими національного виховання дошкільників засобами народного мистецтва визначено: художньо-перцептивну, емоційну, духовно-філософську, когнітивно-діяльнісну, ідентифікаційну, соціально-творчу. Національний тип особистості є етнопсихологічним феноменом і наділений індивідуально-типологічними характеристиками. Дитина від народження не усвідомлює своєї національної приналежності. Це усвідомлення є результатом соціалізації, системи виховання, в якій великого значення набуває сім'я, її традиції та національні цінності, які шануються нею.

Концепція національного виховання дітей 5 – 6 років засобами народного мистецтва ґрунтувалася на визначенні національної свідомості як цілісного особистісного новоутворення, що започатковується у дошкільному дитинстві як складова національної культури особистості. Її характеризують: осмислення та початкове усвідомлення дитиною понять «країна – Україна», «людина – українець»,

«Я – громадянин своєї країни і громадянин світу», «Я – українець» у емоційно-духовному, патріотичному, громадянському, правовому та художньо-трудовому (діяльнісному) аспектах; формування мотивації щодо ставлення дитини до своєї країни та власної життєтворчості в ній, виникнення пізнавального інтересу до національних артефактів, менталітету. Процес прилучення особистості до національної культури триває впродовж усього життя.

До експериментальної програми було включено: українські національні свята та обряди, фольклор, сучасна поезія, хатні ремесла, художні промисли: «Петриківський розпис», «Кераміка Опішні, Косова, Василькова», «Решитилівська вишивка», «Яворівські іграшка та сувеніри», національний одяг українців, житло; техніки розпису, витинання, лозоплетіння, ткацтва та писанкарства, виготовлення саморобних національних іграшок.

Напрямки педагогічної роботи: створення адекватного емоційно-духовного розвивального середовища; активізація пізнавального інтересу дітей до артефактів, які складають зміст поняття «національна культура», «великі українці», «майстри народних ремесел»; розвиток сенсорно-перцептивної культури для адекватного сприймання і розуміння краси та винятковості української природи, національного одягу, предметів народних ремесел; стимулювання художньо-творчої діяльності в манері народних майстрів для ідентифікації себе з особою майстра і творчого наслідування; підтримка бажання дитини обрідувати в традиціях національної культури; спонукання дітей до вивчення народних ремесел інших країн; розвиток дитячого філософування: уміння формулювати та висловлювати свої думки, вести діалог і переводити їх у площину декоративної діяльності.

Старшими дошкільниками усвідомлюються передусім естетичний, гуманістичний та творчий потенціал народного мистецтва. Виховання ментальності пов'язане з розвитком емоційно-чуттєвої, інтелектуальної, соціально-комунікативної, мотиваційної, поведінково-діяльнісної сфер особистості дитини. Програма виховання передбачала транслювання дитині тих особливостей життя нації, які виокремлюють її серед інших народів світу і одночасно об'єднують всіх людей у прагненні ними Краси, Миру, Добра, Честі, Самовизначення та Самореалізації, що знаходять своє відображення у народних ремеслах.

Програма «Моя Україна і Я – це творчість людей і моя» складалася та реалізовувалася за етапами. *Перший етап (пропедевтичний): «Моя країна зветься Україна».* Стимульні матеріали: глобус – модель нашої планети, мапа України, зображення національного одягу (колекція ляльок), «чарівний ліхтарик», «повітряна кулька», вироби народних художніх промислів та ремесел України. Ігрові персонажі: Маленький Принц, жабка-мандрівниця, «семипелюсткова квітка», «сонячний зайчик» та ін.. Методичне забезпечення: розповідь педагога, гра - подорож, розглядання репродукцій та ілюстрацій,

предметів мистецтва, порівняння, обговорення творів та ін..

Другий етап (філософсько-інтелектуальний) «За що я можу любити свою країну». Стимульні матеріали: вироби народних художніх промислів та ремесел. Цей етап передбачав наступні *серії*: «Добрих рук майстерність»: вироби народних майстрів виготовлені з глини, дерева, льону, вовни. Дотик до природних матеріалів добрих та вмілих рук людини обережно, дбайливо та любовно створює красу засобами ліплення, розпису, вишивки, плетіння. Зроблена річ стає добрим символом: оберегом, прикрасою, іграшкою, посудом, одягом та ін. Все це для того, щоб звеселити, здивувати інших людей. Вироби «запрограмовані» на добро. Символіка орнаменту – це символіка добра, здоров'я, злагоди, довголіття. Символіка кольору – є знаком доброї настрою, високої духовності та громадянства. Торкнись них, придивись уважно, замислись – і ти відчуєш доброту, тепло та доброзичливість майстра, який розуміє матеріали і створює дивні дива.

Серія «Краса та користь»: всі речі, які зроблені народними майстрами з різних матеріалів та різними техніками корисні, вони потрібні у побуті, прикрашають життя людей, бавлять дітей. Вони проявляють себе як іграшки, предмети побуту, прикраси. Їхня привабливість і краса містяться в оригінальній виразній формі, у матеріалі, з якого їх зроблено; у яскравому символічному, мудрому декоруванні (орнаменті та розписі). Колір та орнаментальні мотиви «підказані» майстрові природою (зоряним небом, квітами та деревами, птахами і людьми). За власною фантазією майстер перетворює природні форми та явища у зміст декору. Головні технічні прийоми утворення орнаменту та розпису – стилізація та ритм (повторення або чергування елементів). В кожного майстра існують свої неповторні «секрети» створення краси (улюблені елементи, техніка, матеріали, тощо). Придивившись уважніше, поміркуй, не поспішай – і тільки Ти побачиш, відчуєш красу і неповторність цих предметів, тільки Тобі вони відкриють свою таємницю, «секрет краси».

Серія «Ти можеш сам зробити красиве»: зробити красиві речі, подібні тим, які ти побачив і вже знаєш, можна, якщо наслідувати майстра, навчатися його техніці, а потім відшукувати і власні ідеї. Здійснити задум просто, треба тільки уважно ставитись до оточуючого, роздивляти твори народних майстрів і дуже захотіти зробити щось красиве та приємне для себе та близьких і друзів. Краса і багатство барв, форм та явищ природи, виразні можливості різних зображувальних матеріалів допоможуть тобі у творчій діяльності.

Третій етап (креативно-розвивальний) «Україну можна впізнати серед інших країн». Стимульні матеріали: вірші про Україну та художні промисли; вироби декоративно-прикладного мистецтва, народних художніх промислів та ремесел, колекція ляльок в національному одязі. Методичне забезпечення: розповідь педагога, розглядання

предметів, ілюстрацій, альбомів; обговорення символів, вправи «підбери колір», «одягни ляльку».

Четвертий етап (особистісний) «Моє місто і моя родина — це моя Україна». Стимульні матеріали: альбоми і картки з зображенням міст, фотографії з сімейного альбому, сімейні реліквії, спільні з батьками роботи; вироби народних ремесел, розповсюджених у місті та регіоні. Методичне забезпечення: розповідь педагога, бесіда, обговорення, розглядання ілюстрацій; екскурсія містом, до краєзнавчого музею, до майстерень; ігрові вправи, творчі проекти: «Герб моєї родини», «Сувеніри та подарунки».

Методи та прийоми: вільне та цілеспрямоване розглядання предметів народних художніх промислів та ремесел, обговорення їх естетичних цінностей та національного колориту, знайомство з персоналіями (життя та творчість видатних майстрів), вправи у різних техніках народних ремесел, експериментування з матеріалами для художньої обробки; розглядання візерунків, розписів у поєднанні зі спостереженнями у природі (відшукування першоджерел розпису), спільні дії педагога з дитиною, паралельна діяльність, художньо-дидактичні ігри, методи музейної педагогіки та арт-терапії, ідентифікація з особою майстра, порівняння та ін.

Варіанти творчих завдань і проектів: «Де народні майстри візерунки шукали?», «Національна іграшка», «Лялька в національному одязі», «Аksesуари національного одягу (віночок, хустина, вишиванка, намисто та ін.)», «Посуд», «Писанка», «Різдвяні подарунки», «Моя колекція». Провідна діяльність: інтегрована декоративно-прикладна діяльність в манері народних майстрів ремесел, яка надає дитині можливість перейнятися неповторним «духом українства».

В реалізації програми педагогу важливо забезпечувати: пріоритетність української національної ідеї у педагогічному процесі; збалансоване поєднання національного та загальнолюдського компонентів у цінностях, презентованих дітям; цілеспрямоване введення дітей у світ джерел народного мистецтва, художніх промислів та ремесел; навчання прийомам ідентифікації з особою майстра, носія українського типу особистості.

Розвиток художньо-творчої діяльності обумовлений збагаченням уявлень дітей про майстра-художника, особливості творчого процесу, матеріали та обладнання. Діти навчаються дивитись на світ та Україну очима народного умільця: бачити цікаве у звичному та звичайному, красиве — у простому в природі, усвідомлювати активну роль людини як у створенні краси, так і руйнуванні її.

Зразком для наслідування і прикладом громадянської та художньо-творчої активності людини є, наприклад, творчість художниці Є. Миронової. Вона змальовує у своїх творах мудрий, добрий, співучий, роботящий народ український, його звичаї, показує красу його душі, рідної природи. Твори пройняті шанобливим ставленням до всього живого, яскравим національним

колоритом, характерним для петриківського розпису. Талановита, оптимістична художня творчість цієї українки, її активна громадянська позиція, патріотизм заслуговують на шанування та любов народу. Педагогічна робота з персоналією допомагає у транслюванні дитині зразка креативної поведінки для художньо-творчого наслідування.

Предмети народних художніх промислів України, використані у оформленні дитячого садка (кераміка, вишиті рушники та серветки, гутне скло, петриківські розписи, ковроткацтво та ін.), створюючи атмосферу загишки, краси, впливають на формування образу «Я — українець», сприяють розвитку першооснов національної свідомості.

Ефективність процесу національного виховання дітей дошкільного віку підсилюється внаслідок інтеграції мистецтва народних художніх промислів та ремесел; народних казок, традицій і свят; образу майстра, художника, народного умільця, який є носієм української ментальності і зразком для наслідування; використанням у педагогічному процесі регіональних ремісницьких традицій. Наприклад, гончарних традицій Слов'янщини, які склалися впродовж століть, завдяки родовищам глини у цьому регіоні. У нашому місті батьки багатьох дітей є учасниками керамічного виробництва, ушанованого традиціями Кузнецовського фарфору. Вони здатні надавати дітям чудові приклади художньо-творчої діяльності, яку педагог спрямовує на рішення важливих завдань національного виховання дітей і дорослих.

Художньо-рольова гра тривалої дії «У майстерні» ефективна для реалізації потреби дитини у самовираженні та реалізації творчого потенціалу.

За власною схильністю та бажанням діти обирають роль народного майстра та виконують її протягом потрібного часу, виготовляючи красиві сувеніри і готуючись до творчого звіту. Майстерні («Писанкарі», «Петриківці», «Гончарі», «Вишивальниці» та ін.) частково заступають самостійну художню діяльність у режимі дня. Все, виготовлене дітьми, знадобиться під час свята «У гості до народних майстрів». Діти з гордістю дарують свої вироби близьким та «продають» під час «Різдвяного ярмарку», фольклорної гри-розваги «Сорочинський ярмарок».

Українська ментальність та національний тип особистості дитини-дошкільника зароджується та ґрунтується на емоційному ставленні до джерел народного мистецтва (природи, праці і культури), народних художніх промислів та ремесел, яке відображає особливості світобачення людини, тонке відчуття краси і матеріалу, тісний зв'язок з природою, способом життя, народними традиціями та цінностями нації.

Дошкільний освітній заклад має транслювати родині особливості української ментальності, доводити важливість створення для дитини комфортного середовища у сім'ї через винайдення безпечних, здоров'язберігаючих та оптимальних для ніжного внутрішнього світу дошкільника шляхів входження у національний та політичний соціум, пізнання його свобод і правил, виховання

патріотизму, громадянськості і толерантності – уміння бути позитивним, ефективним, щасливим у ньому через самовизначення та самоідентифікацію.

Звернення до джерел народного мистецтва (народних обрядів, свят, фольклору, художньої творчості у побуті) створює специфічні емоційно-позитивні умови для виховання дорослих і дітей за національним типом. Яскравий національний одяг, гумор, декоративне мистецтво, професійно презентовані у соціумі, здатні реалізувати виховний, евристичний, соціалізуючий, компенсаторно-терапевтичний, просвітницький потенціал у формуванні особистості за національним типом.

Ефективність національного виховання дошкільників засобами народного мистецтва обумовлена: збагаченням предметно-просторового середовища дошкільного навчального закладу культурними артефактами, які відображають характерні ознаки нації та цінності її культури; визначенням народних художніх промислів та ремесел України змістом педагогічної програми формування у дітей засад та характеристик національного типу особистості; інтеграцією змісту художньої практики дітей 5 – 6 років з видами

народних ремесел, способами обробки матеріалів у спеціально організованих видах діяльності на основі трансляції від педагога до дітей культурних цінностей народу; залученням інтерактивних методів і розробкою адекватної інтегрованої технології навчання дітей основам національних художніх ремесел і виховання національної самосвідомості; створенням соціальних ситуацій, забезпечуючих дитині можливість набуття національного художнього досвіду та самопрезентації («Художній ярмарок», «Національне свято», «Фабрика сувенірів України», «Фестиваль дружби», «Посланець дружби й миру», «Український вертеп» та ін.; налагодженням співпраці дошкільного навчального закладу з сім'єю.

Перспективою подальших досліджень у визначеному напрямку є створення полікультурного середовища у дошкільному навчальному закладі для виховання особистості національного типу в ньому на засадах толерантності; організація індивідуального підходу у вихованні дитини; вивчення сім'ї як соціокультурного середовища формування національного типу особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Патріотизм має бути дієвим / І. Д. Бех // Дошкільне виховання. – 2016. – № 8. – С. 2 – 3
2. Гачев Г. Д. Национальные образы мира. Курс лекций. / Г. Д. Гачев – М.: Akademia, 1998.
3. Дронова О. О. Формування особистісної творчої «Я – концепції» у дошкільному віці засобами мистецтва народних художніх промислів України О. О. Дронова // М-ли Всеукр. наукової конференції «Українська система виховання: проблеми, пошуки» Прикарпатський університет ім. Василя Стефаника, 26 – 28 листопада 1998 р. – Івано-Франківськ, 1999. – Вип. 27. – С. 125 – 128
4. Дронова О. О. Мистецтво народних художніх промислів України як цінність в системі професійної підготовки фахівців галузі дошкільної освіти / О. О. Дронова // Вісник Львівського університету. – Серія: педагогічна. – Вип. 21. – Ч.2. – Львів, 2006. – С. 270 – 277
5. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Навч.-метод. посібник / Наук. ред. О. Л. Кононко. – К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. – 243 с.
6. Наказ МОН Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах № 641 від 16.06.15 року // http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/
7. Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах: Інструктивно-методичні рекомендації (Додаток до листа МОН України від 25.07.2016 № 1-9/396) // Дошкільне виховання. – 2016. - № 9. – С. 11 – 15.
8. Русова С. Вибрані педагогічні твори / С. Ф. Русова. – К.: Освіта, 1996. – 304 с.

*Ольга Олеговна Дронова,
кандидат педагогических наук, доцент,
доцент кафедры дошкольного образования,
ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»,
ул. Генерала Батюка, 19, г. Славянськ, Украина*

НАЦИОНАЛЬНОЕ ВОСПИТАНИЕ ДОШКОЛЬНИКОВ СРЕДСТВАМИ НАРОДНОГО ИСКУССТВА УКРАИНЫ

Выстраивание эффективной и целостной системы национального воспитания на всех возрастных этапах развития личности и гражданина составляет главный приоритет педагогической науки в Украине. В период дошкольного детства действенным педагогическим средством является национальная культура и ее важная составляющая – народные художественные промыслы. В статье рассматриваются педагогические условия эффективного включения этой формы народного искусства в педагогический процесс для решения задач национального воспитания детей 5–6 лет в дошкольном образовательном учреждении. Представлены рабочая концепция, содержание учебной программы, элементы педагогической технологии. К таким элементам принадлежат: позиция воспитателя, родителей и близких ребенку людей, формы и методы работы, организация развивающей среды, отбор содержания, стратегия и др.. Определены такие

составляющие национального воспитания: художественно-перцептивная, эмоциональная, духовно-философская, когнитивно-деятельностная, социально-творческая и др.. Педагогическая технология их последовательного формирования состоит из этапов, каждый из которых состоит из методов, использование которых позволяет достичь цели в решении поставленных в нем задач. К таким методами принадлежат: «путешествия» по местам народных художественных промыслов, рассматривание предметов, рассказ педагога, решение творческих задач в режиме реального времени (участие детей в фольклорных праздниках), создание социальных ситуаций приобретения национального художественного опыта самопрезентации, упражнения, изучение персоналий, мастер-класс и др.. Результатом разработанной автором педагогической технологии обращения к истокам народного искусства (обряд, праздник, фольклор, художественное творчество в быту, народные художественные промыслы) есть создание специфических эмоционально-положительных условий для воспитания детей и взрослых по национальному типу.

Ключевые слова: национальное воспитание, педагогическое средство, народные художественные промыслы, дошкольник, программа, педагогическая технология.

Olga Olegovna Dronova,

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Chair of Preschool Education,
SHEI «Donbass State Pedagogical University»,
19, General Batyuk Str., Slavyansk, Ukraine*

NATIONAL EDUCATION OF PRESCHOOLERS BY MEANS OF UKRAINE'S FOLK ART

Forming the effective and integrated system of national education at all age stages of the development of an individual and a citizen is the main priority of the pedagogical science in Ukraine. The national culture and its important component – the folk art crafts – are effective teaching means during the period of preschool years.

The article deals with the pedagogical conditions for the effective integration of this form of folk art into the pedagogical process for the solution of the problems of the national education of the 5-6-year-old children in preschool educational institutions. A draft concept, the contents of the curriculum as well as the elements of educational technologies are presented in the article. These elements are as follows: attitude of an educator, parents and people close to the child, forms and methods of work, organization of the developing environment, selection of content, strategy, etc. The authors define such components of the national education as artistic-perceptive, emotional, spiritually philosophical, cognitive-active, socially creative and other ones. Pedagogical technology of the step-by-step forming consists of the stages each of which contains methods the use of which allows reaching the aim while solving the set tasks. These methods are: «travelling around» places of folk art crafts, viewing objects, an educator's story, solution of creative issues in the mode of real time (children's participation in folk festivals), creation of social situations aimed at gaining national art experience of self-presentation, different exercises, learning personalities, master-classes and other ones. The result of the elaborated pedagogical technology of referring to the annals of the folk art (ritual, celebration, folklore, artistic creativity in everyday life, folk art crafts) is the creation of the specific emotionally positive conditions for educating children and adults in accordance with the national type.

Key words: national education, pedagogical means, folk art crafts, preschooler, curriculum, pedagogical technology.

Подано до редакції: 1.12.2016 р.

Рекомендовано до друку: 16.12.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор О. А. Копусь